

AZIL IN SOCIALNE SLUŽBE V MANCHESTRU

UVOD

V okviru raziskovalnega projekta »Transnacionalno državljanstvo: dostopnost socialnih služb in metode dela z (i)migranti in (i)migrankami« (pogodba številka 1000-05-217309 pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost RS) sem se decembra 2005 odpravila v Manchester z vprašanjem, kako sploh delovati znotraj socialnega dela, socialnodelovnih metod, načel in etike, ko pa se zaradi vse bolj restriktivne migracijske in azilne politike po vsej Evropi to zdi skoraj nemogoča naloga. Glede na to, da ima Velika Britanija bogato tradicijo socialnega dela, ki temelji na uporabniški perspektivi in uporabniških gibanjih za pravice manjšin (henikepiranih, ljudi s težavami v duševnem zdravju, žensk, etničnih in seksualnih manjših itn.), se mi je zdelo smiselno tam raziskovati. Od tam prihaja mnogo vplivnih teoretskih konceptov in teorij o družbeni neenakosti in socialnem delu.

Mesto Manchester pa se mi je zdelo zanimivo zlasti iz dveh razlogov. Tako v Sloveniji kot v Manchesteru do nedavnega ni bilo veliko prosilcev za azil niti večjih temnopoltih skupnosti (za Manchester je bila značilna predvsem imigracija z Irske, za Slovenijo pa s področja nekdanje Jugoslavije). Razmere so se spremenile – tako v Sloveniji kot v Manchesteru – šele leta 1999 s spremembami azilne in imigracijske zakonodaje. V tem smislu je Manchester bolj primerljiv s Slovenijo kakor globalne metropole, ki imajo dolgo tradicijo mešanja kultur, številne in raznolične imigrantske skupnosti, nepregledno množica služb, projektov, iniciativ. Po drugi strani pa je situacija seveda zelo drugačna, prvič zato, ker je azilni sistem drugačen (največji razliki sta nameščanje prosilcev za azil v običajna stanovanja v skupnosti in pasivnejši način deportacije), in

drugič zaradi že omenjene daljše in bogatejše zgodovine raznih kampanj za pravice manjšin, uporabniških gibanj in s tem povezanega tistega dela prostovoljnega, nevladnega sektorja, ki temelji na uporabniški perspektivi.

Prav v Manchester in ne v katero drugo mesto sem se odpravila zato, ker od tam prihajajo ljudje, ki sem jih poznala prek njihovega kritičnega pisanja v socialnem delu, kot so denimo Beth Humphries, Steven Cohen, Debra Hayes. Tudi Nacionalna koalicija proti deportacijam (*National Anti-deportation Coalition*) ima sedež prav v Manchesteru.

S pomočjo profesorice socialnega dela Beth Humphries z Lancaster University sem v štirih dneh opravila dva obiska v nevladnih socialnih službah (*Revive in Asylum Support Housing Advice*), terensko delo na domovih dveh uporabnic, pogovor s profesorico socialnega dela Debro Hayes na Manchester Metropolitan University, intervjuju s Fahrat Khan, prosilko za azil, ki je aktivna v antideportacijskih kampanjah in kot prostovoljka v lokalni socialni službi, in Stevom Cohenom, ki je upokojeni odvetnik na področju azila in imigracije, avtor več knjig in aktivist skupine *No-border*.

REVIVE – SUPPORT AND ADVOCACY SERVICES FOR ASYLUM SEEKERS AND REFUGEES

Peter Fell, eden od ustanoviteljev, vodja in edini zaposleni v organizaciji Revive, ki deluje v okviru (katoliške) cerkve Svetega Duha, me je prijazno sprejel v svoji pisarni. Revive je ena redkih organizacij na področju dela z iskalci zatočišča, ki je od vlade neodvisna, saj ne prejema njihovih sredstev. Preden sem se pridružila prostovoljkam – večinoma so to študentke socialnega dela na

praksi – pri razdeljevanju hrane in klepetu z ljudmi iz različnih afriških držav, mi je Peter Fell pojasnil kontekst britanskega azilnega sistema na področju socialnih pravic in opisal, kako deluje Revive.

Leta 1999 so v Veliki Britaniji sprejeli novo azilno zakonodajo (*Immigration and Asylum Act*), katere glavna novost je bila uvedba ločenega socialnovarstvenega sistema za prosilke in prosilce za azil (*National Asylum Support Service*, kratko NASS). Ta sistem vključuje pravico do namestitve v običajnih stanovanjih v skupnosti (v hišah oziroma stanovanjih, ki so last občin), socialno pomoč (deloma v denarju, deloma v vaučerjih) in pravico so brezplačne zdravniške oskrbe (znotraj običajnega sistema zdravniških ambulant in bolnišnic). Pred sprejetjem tega zakona so bile socialne pravice prosilcev in prosilk za azil vključene v običajni javni sistem socialnega varstva. Mnogi britanski avtorji in avtorice s področja socialnega dela so to izločitev socialnih pravic prosilcev za azil iz običajnega socialnovarstvenega sistema močno kritizirali, saj gre po njihovem mnenju za vzpostavljane blaginjskega apartheida. Prosilci in prosilke za azil postajajo del inferiorne populacije z manj pravicami, pa še te so za mnoge le začasne (gl. denimo Hayes, Humphries 2004, Cohen, Humphries, Mynott 2002, Zorn 2005). Mnogi kritični avtorji in avtorice, med njimi tudi moj sogovornik Peter Fell (2004), nasprotujejo temu, da bi bila socialna pomoč (od namestitve do socialne pomoči) pogojena s katerim koli statusom, državljskim, imigracijskim ali azilnim, saj je to v nasprotju z načeli socialnega dela.

Druga pomembna novost britanske zakonodaje iz leta 1999 je bila uvedba sistema prisilnih razselitev iskalcev zatočišča izven Londona v različna urbana okolja po vsej državi. Tudi do tega ukrepa so akademiki in strokovnjaki s področja socialnega dela kritični, in sicer zaradi samega načina razseljevanja, ker je s tem ljudem odvzeta možnost odločanja o pomembnih življenjskih zadevah. Včasih razseljevanje poteka tako, da se družinski člani in prijatelji znajdejo na različnih koncih države. Do leta 1999 je večina ljudi ostala v Londonu, kjer so tudi velike imigrantske skupnosti nekdanjih britanskih kolonij (indijska, pakistanska, karibska itn.).

V kraje, kot je Manchester, so začeli nameščati prosilce in prosilke za azil šele pred nekaj leti. Salford, eno od mestnih okrožij v Manchestru, kjer deluje organizacija Revive, je bil do pred

kratkim »belo« mesto.

Peter Fell se je po dolgih letih poučevanja francoščine v srednji šoli odločil za študij socialnega dela. Leta 2001 je magistriral; to je bil čas, ko so v Manchester in Salford začeli prihajati prosilci za azil. Prakso je opravljal v vladni službi *Manchester City Council* na področju sprejema in preskrbe kosovskih beguncev. »Presenetilo me je, kako so socialne delavke na tem področju opravljale svoje delo; bile so kot vmesni člen med potrebami kosovskih beguncev in zunanjim svetom, torej svetom socialnih in zdravstvenih služb, predpisov, urada za notranje zadeve itn. Ta model se mi je zdel zelo dober, zato smo ga vpeljali tudi v Revive.«

Revive je nastal tako, da sta Peter Fell in njegova žena Ana Marie Fell na lokalno katoliško cerkev nasloвила vprašanje, če bi želeli finančno podpreti projekt zagovorništva in psihosocialne pomoči za prosilce za azil in projekt materialne pomoči ljudem brez statusa (to so prosilci za azil, ki so dobili zadnjo negativno odločbo). Cerkev je bila zainteresirana, ponudila je sredstva in prostore. Peter Fell je natančneje pojasnil naloge in metode dela v Revive:

»Opravljamo različne vrste zagovorništva, kot denimo spremljanje po različnih uradnih opravkih, pomoč pri vzpostavljanju stikov z odvetniki, spremljanje na zdravniške preglede itn. Glavna metoda dela je *casework* s posamezniki in družinami. Tedensko jih obiščemo na njihovih domovih, se pogovarjamo in skupaj ugotavljamo, kakšne so njihove potrebe in kako bi lahko na njih odgovorili. Vsi ljudje in njihove okoliščine so si med sabo zelo različni, zato je potreben individualen pristop.

Vedno večji problem pa so iskalci zatočišča, ki izgubijo podporo nacionalnega azilnega sistema [NASS] in ostanejo brez stanovanja in hrane. Kdor nima otrok in dobi negativno odločbo, izgubi vso podporo. Na ta način ga hoče vlada prisiliti, da zapusti državo. Vendar večina ljudi noče zapustiti države, saj se ne morejo ali ne želijo vrniti v državo, od koder izvirajo. Zelo majhen odstotek ljudi je prisilno odstranjen. To pa zaradi tega, ker prihajajo iz držav, v katere jih ni mogoče deportirati – njihove vlade pri tem nočejo sodelovati, ne izdajo jim dokumentov, nočejo jih priznati kot državljanke svoje države ipd. Denimo, Demokratična republika Kongo, Libija, Burkina Faso so države, kamor je izredno težko deportirati ljudi. Po eni strani se ljudje ne

želi vrniti in po drugi strani se sploh ne morejo vrniti. In ker je večina azilnih vlog rešena negativno in posledično preneha pravica do namestitve in socialne pomoči, imamo vse več iskalcev in iskalk zatočišča, ki nimajo doma in sredstev za preživljanje. Zaenkrat urad za notranje zadeve ne prekine podpore družinam z otoki, ki so dobile negativno odločbo, ampak samo odraslim samskim osebam. Vendar napoveduje spremembo zakonodaje in poskusno že izvaja odvzem podpore tudi družinam.

Revive materialno podpira ljudi, ki so izgubili pravico do stanovanja in sredstev za preživljanje. Dajemo podporo v hrani in pet funtov tedensko v gotovini. To financira Rdeči križ. Poleg nas tako delo opravlja še nekaj nevladnih organizacij v Manchestru, ki jih prav tako financira Rdeči križ. Trenutno k nam prihaja 60 ljudi v taki situaciji. V vsem Manchestru prejema podporo v hrani okoli 350 ljudi, vendar mislim, da je iskalcev zatočišča, ki so se znašli brez državne podpore, še več.«

Ljudje so ostali brez stanovanja, kje torej živijo in pripravljajo hrano?

»Največkrat pri prijateljih, ki imajo begunski status ali so kot prosilci za azil vključeni v NASS, nekateri spijo pač na tleh, ni nujno, da imajo posteljo. Mislim pa, da v našem okrožju nihče ne spi zunaj. Seveda so to zelo težke razmere. Medtem ko imajo britanski državljani pravico do namestitve v zavetišču za brezdomne, iskalci zatočišča te pravice nimajo – zato ker so njihove socialne pravice izključene iz običajnega sistema države blaginje. Tako nastajajo parije, ljudje, ki so ne-osebe, brez papirjev, brez pravic in živijo v veliki revščini. Edino, do česar imajo pravico, je brezplačna zdravniška in zobozdravniška oskrba, zdravlila in izobraževanje v srednjih in osnovnih šolah. Pri nas v Salforu imamo zdravnika, ki je posebej specializiran za prosilce za azil. Ker pa neuspeli prosilci za azil nimajo primerne stanovanja in prehrane, je tudi njihovo fizično zdravje slabše in bodo več hodili k zdravniku. V bistvu je to za družbo dražje.

Ljudje se navkljub velikemu pomanjkanju vseeno odločijo ostati, nočejo se vrniti v državo, kjer bodo preganjani ali še bolj revni. Verjetno je vseeno lažje biti reven na Zahodu kot v kateri od afriških ali azijskih držav. Poleg tega so plačali ogromno denarja, da so sploh prišli sem. Verjetno so prodali vse, kar so imeli, da bi jih trafikanti spravili na Zahod, tako da se mnogi niti nimajo kam vrniti. Ne le, da jih lahko preganja oblast,

tudi trafikanti jih preganjajo, ker jim kvarijo posel – če se prisilno vrnejo, širijo slabo sporočilo, da ni vredno oditi. Poleg tega se trafikanti bojijo, da bodo širili zaupne informacije o podrobnostih potovanja. Kakor koli, ti ljudje so zelo ranljivi, tukaj in tam.

Pogosto nimajo niti denarja za avtobus, da bi prišli k nam ali v kakšno drugo organizacijo po pomoč. Ker nimajo več naslova, jih niti ne moremo obiskati na domu.

Vprašanje pa je, kaj se bo zgodilo z vsemi temi ljudmi na dolgi rok. Koliko časa bodo zmogli živeli ta tak način? Dodaten problem je, da prosilec za azil in tistim, ki so dobili negativno odločbo, ni dovoljeno delati. Nekateri delajo nelegalno, kar pomeni, da za svoje delo dobijo zelo, zelo malo denarja. Če jih odkrijejo, se lahko zgodi, da gredo v zapor ali jih pridržijo v centru za tujce.

V Veliki Britaniji pozitivno rešijo le okoli 20 % azilnih vlog, torej se bo število ljudi, ki ostanejo brez vsakršnega statusa, nelegalnih, še povečevalo. Pred kratkim je na te razmere opozorila skupina škofov katoliške in anglikanske cerkve v okviru kampanje *Church Action on Poverty* (cerkev v boju proti revščini). V pomembnih časopisih je skupina objavila pismo o razmerah zavrženih prosilcev za azil.«

Ko sva končala pogovor, sem se pridružila prostovoljkam. Ko sem bila tam, se je ena od prostovoljk ravno odpravljala v šolo, da bi se pogovorila z učiteljico otroka prosilke za azil iz neke afriške države. Odkar sta z mamo prišla v Anglijo, se deček vede agresivno do otrok in učiteljice. Mama ni želela govoriti z učiteljico, ker se je bala, da bi s tem svoj in dečkov položaj (pri azilni vlogi) še poslabšala. Zato sta se s prostovoljko, ki je bila po svoji prvi izobrazbi specialna pedagoginja, dogovorili, da bo šla ona v šolo na pogovor k učiteljici. Treba se je bilo dogovoriti, kako pristopiti k dečku, da bi imel možnost, da svojo napetost in strah izrazi na drugačen način.

Ljudje so okoli 11. ure začeli prihajati po hrano. Skupaj s prostovoljko so šli v kuhinjo, kjer so si izbrali hrano in toaletne potrebščine. Druga prostovoljka je v večji sobi, kjer smo posedali in klepetali s prihajajočimi, opravljala izplačila petih funtov. Ker je bil ravno čas pred Božičem, so za vse, ki prihajajo k njim po pomoč, pripravili darila.

Naslednji dan sem šla s prostovoljko Clair, študentko socialnega dela, na teren. Obiskali sva dve mami, obe iz Demokratične republike Kon-

go. Prva je bila mladoletna mamica, ki je živela z bratom, očetom in njegovo partnerko. Zanosila je, ko je bila posiljena, in to je bil tudi vzrok, da je prišla v Anglijo k očetu – to sem pozneje prebrala v njenem spisu. Pravzaprav ji je NASS na njeno prošnjo dodelil stanovanje, vendar tam še ni mogla živeti, ker ni bilo opremljeno. Zaprošila je za azil, dobila je status humanitarnega azila z dovoljenjem za bivanje v Veliki Britaniji do konca leta 2006. D. nama je ponudila čaj. Prižgano je imela televizijo, francoski glasbeni kanal, saj je njen jezik francoščina. S Clair sta se pogovarjali o zdravju dojenčka in očeta (ker je bil pred kratkim v bolnišnici), kako dobra je že njena angleščina, o opremljanju njenega stanovanja, kaj bo počela te dni, kdaj se bosta spet videli itn.

Druga mamica, ki živi na drugem koncu mesta, je v Veliki Britaniji popolnoma sama s svojo dojenčico. Tudi ona je bila posiljena – tudi o njenem primeru sem lahko prebrala v pisarni, medtem ko je Clair pisala dnevnik terenskega dela. Pisalo je o njeni službi in aktivnostih, ki so bile očitno v nasprotju z vlado, in kako je prišlo do preganjanja in posilstva. Ta mamica je imela okoli 30 let in si je želela študirati. Rekla je, da še ne ve, kaj. Clare je povedala, da primanjkuje socialnih delavk in zato vsi študenti in študentke socialnega dela prejema študentsko stipendijo. M. se je bala, da njena pritožba na negativno odločbo za azil ne bo pozitivno rešena in bo morala zapustiti Veliko Britanijo. M. je želela svoji mami poslati fotografijo njene vnukinje, vendar v njeno vas pošta ne prihaja.

Obe mamici je Clare dan pred najinim obiskom po telefonu vprašala, ali smem priti zraven, in obe sta se strinjali. Tudi mamico, ki je imela otroka v šoli, je prostovoljka vprašala, ali smem priti tudi jaz k njej na obisk, vendar ni želela.

ASYLUM SUPPORT HOUSING ADVICE

Sprejel me je Tony Openshaw, ki je zelo dejaven v antideportacijskih kampanjah in edini zaposleni v tej organizaciji, pa še on le za polovični delovni čas. Izvajajo zagovornišvo pri zagotavljanju pravic na področju nastanitve, socialne podpore, zdravniških storitev, v komunikaciji z uradom za notranje zadeve, pri iskanju odvetniške pomoči ipd.

Tony Openshaw mi je povedal, kdaj in zakaj se je odločil, da ustanovi to nevladno organizacijo. Pred približno dvema letoma je moški iz Irana

s težavami v duševnem zdravju, ki je ostal brez doma, iskal pravno pomoč v ugledni organizaciji *Refugee Aid Office*. Ker ni hotel podpisati, da načrtuje vrnitev v Iran, ni več imel pravice do nastanitve. Moški je odšel, a se je kmalu vrnil v prostore *Refugee Aid Office*, se polil z bencinom in zažgal. Ta žalosten primer, ki je bil medijsko zelo odmeven, je spodbudil Tonyja Openshawa: »Hotel sem narediti kaj, s čemer bi bilo mogoče preprečiti, da se to ne bi nikoli več ponovilo.«

O poslanstvu organizacije in Tonyjevem delu sem izvedela s pomočjo udeležbe z opazovanjem; sedela sem poleg Tonyja, medtem ko je telefoniral, odpiral pošto, zapisoval v računalnik, pošiljal fakse na urad za notranje zadeve, mi razlagal o posameznih primerih in se pogovarjal z ljudmi, ki so prihajali v pisarno, pojasnjevali problem in skupaj s Tonyjem tehtali možne rešitve. Večinoma so bili moški iz arabsko govorečih držav in njihova angleščina je bila bolj slaba. K sreči je imela sosednja služba v isti stavbi zaposlenega prevajalca, tako da so si ga po potrebi sposodili.

Vsi prebivalci države, ne glede na status, imajo pravico do osnovne zdravstvene pomoči, nujnega prevoza v bolnišnico, bolnišničnega zdravljenja, zobozdravnika, pregleda za vid, očal, brezplačnih zdravil itn. Edino, kar potrebujejo za uveljavitev te pravice, je izpolnjen obrazec zdravstvene zavarovalnice. Veliko ljudi je prišlo v pisarno po ta obrazec. Prostovoljka iz afriške države je pomagala ljudem izpolniti obrazce in jim razložila, kako deluje sistem. Od ustanovitve službe *Asylum Support Housing Advice* v oktobru 2004 do konca leta 2005 so pomagali izpolniti tak obrazec okoli 600 ljudem. 280 posameznikom ali družinam so pomagali priskrbeti nastanitve. Tisti dan, ko sem bila pri njih v pisarni, so v vednost prispeli štirje pozitivni odgovori in en negativen odgovor urada za notranje zadeve za podaljšanje namestitve.

Večinoma so v pisarno prihajali ljudje, ki jim je pravica do namestitve prenehala zaradi negativne azilne odločbe. Po 4. odstavku imigracijskega in azilnega zakona za take primere sicer obstaja možnost podaljšanja nastanitve, vendar je ta odstavek hudo problematičen.

Pravico do podpore v obliki vaučerjev (35 funtov tedensko, nič gotovine) in pravico do namestitve na podlagi 4. odstavka (*Section 4 of Immigration and Asylum Law*) imajo samo tisti, ki izpolnjujejo enega od teh pogojev:

- so zavrtnjeni prosilci in prosilke za azil, ki so podpisali dogovor z IOM (*International*

Organisation for Migration), da se bodo vrnili v izhodiščno državo

- so hudo bolni (in imajo o tem zdravniški dokaz)
- ženske v visoki nosečnosti
- država, od koder zavrjnjeni prosilec ali prosilka za azil izvira in kamor bi se moral, morala vrniti, ni varna; trenutno ministrstvo za notranje zadeve vse države sveta vodi v evidenci varnih držav (kljub temu trenutno niso dovoljene prisilne deportacije v Zimbabve)
- zavrjnjeni prosilec ali prosilka za azil je vložil, vložila pritožbo zaradi nepravilnosti procesnega dela azilnega postopka
- odstranitev iz VB bi bila kršitev človekovih pravic; to konkretno pomeni, da mora zavrjnjeni prosilec ali prosilka za azil vložiti novo vlogo, ker so se spremenili pogoji v izhodiščni državi.

Teoretično ni razlogov, da bi bili zavrjnjeni prosilci in prosilke za azil brez doma in brez hrane, dejansko pa je ta podpora pogojena s postopki za vrnitev v izhodiščno državo.

V pisarni se je oglasilo nekaj moških, ki so Tonyju povedali, da ne bodo podpisali dogovora z IOM, ker se ne želijo vrniti v izhodiščno državo. Eden izmed njih je bil obravnavan še po starem sistemu iz leta 1999, zato je Tony predlagal, da v njegovem imenu napiše prošnjo za podaljšanje namestitve, naslovljeno na lokalno socialno službo. Eden je imel še možnost pritožbe na negativno odločbo, ostalim pa je Tony svetoval, da bi vložili novo vlogo za azil. Za to pa je potrebna specializirana odvetniška pomoč. Natančno jim je razložil, kje in ob kateri uri bodo dobili odvetnika, da bodo morali čakati dolgi v vrsti itn. On sam pa bo v njihovem imenu zaprosil za podaljšanje nastanitve.

METROPOLITANSKA UNIVERZA V MANCHESTRU

Dobila sem se s profesorico socialnega dela Debro Hayes, ki poučuje na dodiplomski in podiplomski stopnji predmet *Immigration and Welfare*. Zanimala me je vsebina predmeta in kako pri samem poučevanju ravnati z etičnimi dilemami in notranjimi nasprotji socialnega dela. Debra Hayes je pojasnila:

»Vedno učim v navezavi na zgodovinske in ideološke koncepte. Ne poučujem, denimo,

azilnega postopka ali podobno, ampak zgodovino imigracijskega nadzora.

V celoti gledano socialno delo ni bilo nikoli nevtravno; razpeto je med nadzorom uporabnikov, zadrževanjem resursov in emancipacijo in osvobajanjem uporabnikov in uporabnic. Na vseh področjih obstajajo etične dileme, kot denimo na področju prestajanja zaporne kazni, duševnega zdravja, nosečnosti pri mladoletnicah itn. Morda je področje azila in imigracije posebno izrazit primer te razpetosti socialnega dela.

Zanimalo me je, kaj meni o vlogi socialnega dela v centrih za pridrževanje in odstranjevanje tujcev. Vprašanje je, ali naj bodo socialne delavke zaposlene v takih ustanovah, zato da bi se nehumane dejavnosti (pridrževanje in deportacije) opravljale na čim bolj human način, ali pa se mora stroka socialnega dela distancirati od zatiralskih ustanov in iz etičnih razlogov zavrniti sodelovanje.

Osebnopričanje Debre Hayes je, da centri za tujce niso prostor, kjer bi imelo socialno delo kaj početi, saj s tem sodeluje v zatiralski mašineriji.

»Pomembno pa je odpreti tako diskusijo v razredu. Študenti in študentke so bili zelo različnega mnenja o tem vprašanju,« je povedala Debra. »Eden od njih je bil celo sam nekaj časa zaprt v takem centru. Denimo, ta študent je zagovarjal prisotnost socialnih delavk v centrih za pridrževanje tujcev. Urad za notranje zadeve hoče, da bi bili socialni delavci prisotni neposredno pri odstranjevanju tujcev, zato ker gre za krizno situacijo. Menim, da je to za socialno delo nedopustno, saj je vloga socialnega dela zagovarjanje pravic ljudi z roba družbe in ne obratno. Problem je tudi, da socialne delavke sodelujejo pri ocenjevanju starosti mladoletnikov brez spremstva, tudi to ni v skladu z vrednotami in načeli socialnega dela. Mladoletni imajo več pravic, torej posredno socialne delavke odločajo o tem kdo bo prejel boljšo ali slabšo obravnavo, koga je mogoče deportirati in koga ne.

Zelo problematična zadeva je bila tudi, ko je vlada predlagala, da bi morali zavrjnjeni prosilci za azil opravljati prostovoljno delo v skupnosti kot dolžnost, obveznost. Nekatere službe za socialno delo so se ponudile, da bi organizirale tako prisilno prostovoljno delo po enakem sistemu, kot to delajo za mladoletne kršilce zakona. Ugledna prostovoljna organizacija YMCA (*Young Men's Christian Organisation*) je že sklenila pogodbo z

vlado, vendar so se pozneje umaknili. Kampanja, ki je temu nasprotovala, je bila k sreči dovolj široka in glasna, da se to vendarle ni zgodilo. To bi bilo neke vrste suženjstvo in socialno delo tega ne bi smelo podpirati.

Veliko političnega delovanja je bilo tudi v času, ko je vlada hkrati s prisilnimi razselitvami uvedla sistem vaučerjev za nakup hrane [namesto denarja]. Pritisk je bil dovolj močan, da je bila mogoča vsaj vmesna rešitev; poleg vaučerjev prosilci za azil dobijo vsaj nekaj gotovine.«

Debra je poudarila zlasti dve vsebinski zadevi – vprašanje ločenih družin in dostopnost običajnih socialnih služb za prosilce za azil, ki so sicer obravnavani v okviru NASS.

Veliko ljudi, ki živi in dela v Veliki Britaniji, je ločenih od svojih družin. To so ekonomski imigranti. »Vedno bomo potrebovali delovno silo; vprašanje je, kako jo nadzorujemo, da bi bilo to za državo čim ceneje – hočemo delo, ne pa ljudi, družin in odgovornosti do teh ljudi. V tem smislu moramo kritično raziskovati in opozarjati na povezanost med imigracijskim nadzorom in državo blaginje. Imigracijski nadzor je široko vprašanje – komu je dovoljeno priti v Veliko Britanijo, kdaj in pod kakšnimi pogoji in v kakšnih razmerah ti ljudje živijo v tej državi.«

Pri vprašanju dostopnosti običajnih socialnih služb za prosilce za azil je Debra Hayes poudarila, da bi morale biti načeloma vse socialne službe dostopne tudi za prosilce za azil, čeprav se v praksi pogosto dogaja, da jih avtomatično napotijo v sistem za prosilce za azil (NASS). Vendar NASS daje zgolj namestitev, vaučerje ali denar in pove, kje sta lokalna šola in zdravnik. Z bolj kompleksnimi vprašanji, denimo, zaščito otrok, nasiljem v družini, vprašanji hendikepa ipd., se ukvarjajo običajne socialne službe in ne NASS.

Debra ocenjuje sedanje razmere v socialnem delu kot konzervativne. Socialne delavke niso več kolektivno udeležene v kampanjah za pravice manjšin kot v 70-ih letih. Posameznice in posamezniki se seveda udeležujejo kampanji, toda socialno delo kot stroka ne nasprotuje zatiralskemu imigracijskemu režimu zares odločno in glasno. Obstajajo le posamezni primeri takega nasprotovanja. Nekaj korakov v to smer je naredila britanska zveza socialnih delavk in delavcev. Opozorili so, da je sodelovanje z zatiralskim imigracijskim režimom kršitev etičnih načel (gl. na primer Humphries 2005). Podprli so tudi nekatere individualne antideportacijske

kampanje, še zlasti ko je šlo za vprašanje ljudi s hendikepom.

»Skratka, aktivisti in aktivistke med socialnimi delavci so danes v manjšini. Zelo težko je biti aktiven pri zagovarjanju pravic prosilcev za azil, ker ste ves čas v opoziciji, predvsem zato, ker je medijska podoba prosilcev za azil tako negativna. Res pa je, da je ta družba razmeroma strpna in ima zgodovino integracije imigrantov iz nekdanjih kolonij. Vlogo socialnega dela vidim v tem, še zlasti če imamo srečo, da imamo varne pozicije na univerzah, da vedno znova zastavljamo kritična vprašanja in javno opozarjamo na krivično situacijo,« je povedala Debra Hayes.

Jelka Zorn

VIRI

- Cohen, C., Humphries, B., Mynott, E. (ur.) (2002), *From Immigration Controls to Welfare Controls*. London, New York: Routledge.
- Fell, P. (2004), And now it Has Started to Rain: Support and Advocacy with Adult Asylum-Seekers in the voluntary Sector. V: Hayes D., Humphries, B. (ur.), *Social Work, Immigration and Asylum: Debates, Dilemmas and ethical Issues for social Work and social Care Practice*. London, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers (111-131).
- Hayes D., Humphries, B. (ur.) (2004), *Social Work, Immigration and Asylum: Debates, Dilemmas and ethical Issues for social Work and social Care Practice*. London, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Humphries, B. (2005), Kako podpreti prosilke in prosilce za azil: Praksa in etična vprašanja za strokovnjake v socialnem varstvu in zdravstvu v Evropi. *Socialno delo*, 44, 4-5: 277-286.
- Zorn, J. (2005), Proti apartheidu blaginje. *Časopis za kritiko znanosti*, XXXIII, 221: 346-347 (knjižna recenzija).